LEUK OM TE WETEN

NICE TO KNOW

Een bijzondere vijand van Napoleon

Marcel van der Voort

Napoleon Bonapartes oorlogszuchtigheid heeft hem op enig moment ook in Egypte doen belanden (1798-1801). Behalve menselijke vijanden, heeft Napoleon toen ook slangen te duchten gehad. In zijn militaire gevolg was onder meer generaal Jean-Andoch Junot, hertog van Abrantès (1771-1813) aanwezig. Zijn vrouw en hertogin van Abranthès, Laure (1784 – 1838), was een gevierd schrijfster en heeft ongetwijfeld van haar man gehoord van het hieronder beschreven voorval, dat zij uitzonderlijk genoeg vond om het te boekstaven. Ik wil u op mijn beurt dit relaas evenmin onthouden. Belangrijk om te weten is nog, dat de Psylli in antieke tijden een Noord-Afrikaanse stam vormden waarvan de leden een bijzondere omgang met giftige dieren hadden, in het bijzonder met slangen. Merk het archaïstische taalgebruik op!

De Psylli en de slangen

De hertogin van Abrantès

De chef van de Psylli verloor geen tijd met het beantwoorden van de oproep (van Napoleon). Zodra hij aankwam, vertelde de opperbevelhebber hem via de tolk: ‘Er zijn twee slangen in dit huis; vind ze en je zult twee sequins[1] (twaalf francs) voor jezelf hebben, en evenveel voor je volgelingen.’

De Psyllus knielde neer en vroeg om twee bakken gevuld met water. Toen ze waren gebracht, kleedde hij zich uit zoals bij zijn geboorte, vulde

[1] Venetiaans muntstuk.

A special enemy of Napoleon

Marcel van der Voort

Napoleon Bonaparte’s belligerence also led him to Egypt at some point (1798-1801). In addition to human enemies, Napoleon also had snakes to fear. His military retinue included General Jean-Andoch Junot, Duke of Abrantès (1771-1813), who was married to Laure Junot, Duchess of Abrantès (1784-1838). Laure was a celebrated writer and no doubt heard from her husband of the incident described below, which she considered exceptional enough to record. I, in turn, do not want to withhold this account from you either. It is also important to know that in ancient times the Psylli formed a tribe in North Africa whose members had a special relationship with venomous animals, in particular snakes. Notice the archaizing language!

The Psylli and the Serpents

The Duchess d’Abrantès

The chief of the Psylli lost no time in answering the summons (of Napoleon). As soon as he arrived, the general-in-chief told him through the medium of the interpreter: ‘There are two serpents in this house; find them and thou shalt have two sequins[1] (12 francs) for thyself, and as much for thy followers.’

The Psylle prostrated himself, and requested two troughs filled with water. When they were brought he stripped himself naked as at his birth, then filled his mouth with water, laid himself flat on his face, and began creeping, in imitation of the reptile he was in search of,

[1] Venetian coin.

zijn mond met water, ging plat op zijn gezicht liggen en begon te kruipen, in navolging van het reptiel waarnaar hij op zoek was, en spoot water door zijn gesloten tanden als imitatie van diens gesis. Toen hij op deze manier de rondgang op de begane grond had gemaakt, het huis met zijn lijf had geveegd, keerde hij terug en plaatste zich, helemaal naakt en vuil als hij was, voor de opperbevelhebber, en zei tegen hem met een wilde lach: 'Mafiche, Mafiche', wat betekent: 'er is er geen.' De opperbevelhebber lachte eveneens en zei: 'Voor de duivel! Kan deze idioot echt overtuigend de magiër spelen?' En hij beval de tolk om de Psyllus duidelijk te maken dat de slang was gezien. 'Oh! Dat weet ik,' zei de Psyllus. 'Ik voelde het toen ik het huis binnenkwam.'

'Zo,' zei de opperbevelhebber, 'nu begint de komedie. Nou, zoek de slang, en als je hem vindt, zul je twee extra sequins hebben.' De Psyllus hervatte zijn kunstgrepen, beklom met dezelfde manoeuvres een trap die naar de bovenverdieping leidde, waar Bourienne[2] logeerde, achtervolgd door een troep nieuwsgierigen, met de opperbevelhebber aan het hoofd, die vastbesloten was zijn magiër niet uit het oog te verliezen. De gang werd verlicht door een raampje dat uitkeek over het land en waardoor het volmaakte en onveranderlijke azuurblauw van de prachtige Egyptische lucht te onderscheiden was. De Psyllus sloot zijn ogen en huiverde. 'Daar begint je acteur aan zijn rol,' zei de eerste consul tegen Junot. De slangenspeurder zei echter, na verschillende herhalingen van zijn capriolen, met zachte stem: 'Daar is hij!' 'Ik zal het genoegen hebben hem de eer van gastvrijheid te bewijzen,' zei de opperbevelhebber, 'maar, mijn vriend, ik denk dat je ons bespot. Weet je dat dit dier, met zijn sissende muziek, ons het afgelopen uur volledig voor de gek gehouden heeft, ons zonder parasols heeft laten rondrennen met zijn denkbeeldige slangenaanwezigheid?' De Psyllus, totaal niet ontmoedigd, kroop nog steeds rond en siste, and shooting water through his closed teeth to mimic his hissing. When he had in this manner made the tour of the ground-floor, sweeping the house with his person, he returned, and placing himself, all naked and dirty as he was, before the general-in-chief, said to him with a savage laugh: 'Mafiche, Mafiche,'which signifies 'there is none.' The general-in-chief echoed his laugh and said: 'Comment Diable!, can this idiot really play the magician with some truth?' And he ordered the interpreter to give the Psylle to understand that the serpent had been seen. 'Oh! I know that,' said the Psylle. 'I felt it on entering the house.'

'There now,' said the general-in-chief, 'now the comedy is beginning. Well, seek the serpent, and if thou findest it thou shalt have two additional sequins.' The Psylle returned to his artifices, climbed with the same manoeuvres a staircase which led to the upper story, where Bourienne[2] lodged, pursued by a troop of inquisitors with the general-in-chief at their head, who was determined not to lose sight of his magician. The corridor was lighted by a loophole overlooking the country, and through which the perfect and unvarying azure of their beautiful Egyptian sky was distinguishable. The Psylle closed his eyes and shuddered. 'There is your actor beginning his part,' said the First Consul to Junot. The serpent-detector, however, after several repetitions of his antics, said in a low voice: 'There he is!' 'I shall be delighted to have the pleasure of paying him the honours of hospitality,' said the general-in-chief, 'but, my friend, I think thou are mocking us. Dost know that this animal, with his hissing music, has completely mystified us for the last hour, making us run about without parasols after his imaginary serpentship?' The Psylle, nowise discouraged, still crept and hissed about, till presently an actual serpent was seen to interpose its opaque line across the loophole, and was heard answering with fraternal goodwill the hissing of the Psylle; it was six feet in

[2] Louis Antoine Fauvelet de Bourrienne, (9 juli 1769 - 7 februari 1834). Hij staat vooral bekend om zijn nauwe relatie met Napoleon Bonaparte, over wie hij in detail schreef in zijn memoires.

[2] Louis Antoine Fauvelet de Bourrienne, (July 9, 1769 – February 7, 1834), He is known primarily for his close relationship with Napoleon Bonaparte, of whom he wrote in detail in his memoirs.

tot men al gauw een echte slang zag, die zijn donkere lijn door de lichtbaan van het raampje schoof, en die men met broederlijke welwillendheid hoorde antwoorden op het sissen van de Psyllus; hij was 1,80 meter lang en Junot heeft me verzekerd dat zijn ogen schitterden door de stoffige gang met een bijna optimistisch vuur. Hij naderde de Psyllus, en zodra hij binnen diens bereik was, ving die het met een ongelooflijke trefzekerheid, in één hand, net onder het kaakbot, op zo'n manier dat de mond gedwongen werd open te gaan, waarna hij erin spuwde, met als bij toverslag het effect dat het reptiel door een onmiddellijke dood leek te zijn getroffen. Tijdens zijn doodsstrijd haalde de magiër door een of andere merkwaardige handeling het gif uit zijn tanden, of beter gezegd uit zijn tandvlees.

'Wel, mijn generaal, wat zegt u van dit avontuur?' vroeg Junot aan de opperbevelhebber.
'Wat wil je dat ik antwoord op zo'n toneelstukje? Uw Psyllus is een gelukkige bedrieger, dat is alles.'

Alle mensen bezitten in hun lichaam een gif dat op slangen inwerkt; en het menselijk speeksel, zo wordt gezegd, zorgt ervoor dat ze op de vlucht slaan, alsof ze met kokend water zijn aangeraakt. Dezelfde stof, zo wordt gezegd, vernietigt hen, zodra het hun keel binnendringt - Plinius de Oudere.

Vertaling uit het Engels: Marcel van der Voort

length, and Junot has assured me that its eyes sparkled through the dusty corridor with a fire almost sanguine. It approached the Psylle, and was no sooner within his reach than he caught it with incredible address, in one hand, just below the jaw-bone, in such a manner as to oblige the mouth to open, when spitting into it, the effect was like magic: the reptile appeared struck with instant death, and during his lethargy, his enchanter, by some peculiar operation, extracted the venom from his teeth, or rather from his gums.

'Well, my general, what say you to this adventure?' asked Junot of the general-in-chief.
'What would you have me answer to an effect of chance? Your Psylle is a lucky imposter, that is all.'

All men possess in their bodies a poison which acts upon serpents and the human saliva, it is said, makes them take to flight, as though they had been touched with boiling water. The same substance, it is said, destroys them the moment it enters their throat – Pliny the Elder.

Schatplichtigheid - Indebtedness
Brandt Aymar, *Treasury of Snake Lore*. New York, 1956.